

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 274/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou Škubla & Partneri s. r. o., Digital Park II, Einsteinova 25, Bratislava, a sťažovateľky 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Valériou Haščákovou, advokátkou, Na Holom vrchu 2, Bratislava, proti postupu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, v konaní vedenom pod ČVS: PPZ-72/NKA-BA2-2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu bola 8. apríla 2021 doručená ústavná sťažnosť (Rvp 934/2021), ktorou sa sťažovateľka 1 domáha vyslovenia porušenia základného práva na nedotknuteľnosť osoby a súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a mena podľa čl. 19 ods. 1, 2 ústavy, základného práva na listové tajomstvo podľa čl. 22 ods. 1, 2 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, obydli a korešpondencie podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry (ďalej len „NAKA“) v konaní uvedenom v záhlaví tohto uznesenia v období po prepustení jej manžela z väzby. Sťažovateľka 1 žiada, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavnému súdu bola 30. apríla 2021 doručená ústavná sťažnosť (Rvp 952/2021), ktorou sa sťažovateľka 2 domáha vyslovenia porušenia základného práva na nedotknuteľnosť osoby a súkromia podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, základného práva na ochranu rodinného života a súkromného života podľa čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy, základného práva na listové tajomstvo podľa čl. 22 ods. 1 a 2 ústavy, práva na súkromie podľa čl. 8 dohovoru postupom NAKA v konaní uvedenom v záhlaví

tohto uznesenia v období po prepustení jej syna z väzby. Sťažovateľka 2 žiada, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 226/2022-16 z 12. apríla 2022 došlo k spojeniu oboch ústavných sťažností na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod Rvp 934/2021.

II.

Skutkové východiská

4. Manžel sťažovateľky 1 a syn sťažovateľky 2 [REDAKOVANÉ] bol uznesením Špecializovaného trestného súdu č. k. 7 Tp 5/2020 zo 4. decembra 2020 vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. O jeho sťažnosti rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 4 Tost 53/2020 zo 7. januára 2021 tak, že sťažnosti vyhovel a po 38 dňoch väzobného stíhania bol prepustený na slobodu.

5. Počas výkonu väzby svojho manžela sťažovateľka 1 napísala a adresovala manželovi do Ústavu na výkon väzby Ilava (ďalej len „ústav“) spolu 6 listov. Kontrola korešpondencie sťažovateľky 1 adresovanej jej manželovi bola vykonaná aj po skončení jeho väzby a podľa názoru sťažovateľky bola predmetná korešpondencia neprimerane dlho zadržovaná zo strany NAKA.

6. Počas výkonu väzby syn sťažovateľke 2 adresoval tri listy v období od 14. decembra 2020 do 7. januára 2021, ktoré jej boli doručené v období od 7. januára 2021 do 17. marca 2021. Sťažovateľka 2 v čase výkonu väzby svojho syna adresovala do ústavu 2 listy. Prvý bol ústavu doručený 9. decembra 2020, ktorý do času prepustenia z väzby synovi nebol doručený. Druhý list sťažovateľky 2 bol ústavu doručený 29. decembra 2020 a jej synovi bol doručený 17. februára 2021. Sťažovateľka 2 je toho názoru, že kontrola korešpondencie s jej synom bola vykonaná aj po skončení jeho väzby a podľa jej názoru bola predmetná korešpondencia neprimerane dlho zadržovaná zo strany NAKA.

III.

Argumentácia sťažovateľiek

7. Sťažovateľka 1 poukazuje na to, že svojmu manželovi adresovala do ústavu spolu 6 listov, pričom medzi ich doručením manželovi a odovzdaním na poštovú prepravu uplynulo 27 až 73 dní z dôvodu potreby oboznámenia sa s korešpondenciou zo strany NAKA.

8. Ďalej sťažovateľka 1 namieta, že NAKA sa s obsahom korešpondencie (listy 2 až 6) oboznámila až po skončení väzby jej manžela. Medzi skončením väzby a tvrdeným zásahom do listového tajomstva sťažovateľky uplynula doba siahajúca od približne 3 po približne 8 týždňov. Zo zákonnej úpravy podľa názoru sťažovateľky avšak vyplýva, že (i) obmedzenia listového tajomstva sa vzťahujú na obvinených počas výkonu väzby a že (ii) prostredníctvom orgánov činných v trestnom konaní prijíma a odosiela korešpondenciu práve a len taký obvinený, ktorý je v danom čase v kolúzej väzbe.

9. Sťažovateľka 2 poukazuje na to, že pri korešpondencii s jej synom došlo k jej zadržaniu až 63 dní. Ďalej sťažovateľka 2 namieta, že NAKA sa s obsahom korešpondencie oboznámila až po skončení väzby jej syna.

10. Nesprávny postup podporujú sťažovateľky vybranou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), pričom poukazujú na potrebu testu zákonnosti zásahu do základných práv a slobôd, predvídateľnosti, legitimacy a primeranosti.

11. Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone väzby“) pripúšťa obmedzenie listového tajomstva „počas výkonu väzby“ (§ 2a zákona o výkone väzby) a prijímanie a odosielanie korešpondencie obvineného prostredníctvom orgánov činných v trestnom konaní podmieňuje výkonom kolúznej väzby. Po skončení väzby, ktorá končí prepustením obvineného na slobodu, sú zásahy do listového tajomstva jednoducho zakázané. Oboznamovanie sa s korešpondenciou zo strany NAKA po prepustení obvineného je podľa názoru sťažovateľiek v rozpore nielen s ústavou a dohovorom, ale aj so zákonom o výkone väzby.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstata sťažnostnej argumentácie sťažovateľiek smeruje k tomu, že po prepustení ich obvineného príbuzného z väzby sa NAKA oboznamovala s obsahom korešpondencie, ktorú mu sťažovateľky adresovali, resp. on adresoval im, a tieto listy zároveň NAKA po neprimerane dlhú dobu zadržovala.

13. Ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľiek predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde a zisťoval, či ústavné sťažnosti obsahujú všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na ich odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

14. Ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti k záveru, že ústavné sťažnosti treba odmietnuť ako celok z dôvodu neprípustnosti podľa § 132 zákona o ústavnom súde v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) tohto zákona.

15. Pri posudzovaní ústavných sťažností sťažovateľiek vychádzal ústavný súd z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv vyplývajúcich z ústavy a práv, ktoré sú zakotvené v dohovore, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučnou úlohou ústavného súdu. Táto úloha predstavuje úlohu každého orgánu verejnej moci v rámci jemu zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré participujú na ochrane ústavnosti. Ako vyplýva z ustálenej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, kontrapozičný záver by predstavoval denegáciu princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (m. m. napr. I. ÚS 139/2021, III. ÚS 149/04, III. ÚS 369/2021, IV. ÚS 135/05, IV. ÚS 407/2021, IV. ÚS 594/2021).

16. V nadväznosti na uvedené ústavný súd sťažovateľkám podľa čl. 127 ods. 1 ústavy opakovane pripomína a akcentuje, že princíp subsidiarity jeho právomoci je ústavným príkazom pre každú osobu v právnom slova zmysle. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá z procesnej pozície sťažovateľa namieta pred ústavným súdom porušenie svojho základného práva,

musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o právnu ochranu najskôr ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza uplatneniu (realizácii) právomoci ústavného súdu (m. m. napr. I. ÚS 178/04, I. ÚS 175/2014, II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, IV. ÚS 380/04).

17. Vychádzajúc z princípu subsidiarity, ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že ak zákon o ústavnom súde podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľkám na ochranu ich práv, o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľky namietajú, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. napr. III. ÚS 1/04). Sťažovateľky nemajú na výber, ktorý z existujúcich systémov ochrany práv využijú, ale sú povinné postupovať od ochrany poskytovanej inými orgánmi verejnej moci smerom k justičnej ochrane poskytovanej ústavným súdom. Iba za predpokladu, že sťažovateľky vyčerpali všetky dostupné právne prostriedky súdnej, prípadne aj inej právnej ochrany ich základného práva a pri ich uplatnení nie sú úspešné, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva ústavnou sťažnosťou adresovanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. napr. I. ÚS 178/2011, III. ÚS 703/2017, IV. ÚS 193/2010, IV. ÚS 453/2011).

18. V nadväznosti na uvedené ústavný súd uvádza, že podľa § 59 zákona o výkone väzby dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave na výkon väzby vykonáva prokurátor podľa osobitného predpisu, ktorý *de lege lata* predstavuje zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“). Podľa § 18 ods. 1 písm. a) zákona o prokuratúre prokurátor dozerá *inter alia* na to, aby sa v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy. Podľa § 31 ods. 1 a 2 zákona o prokuratúre (*in fine*) prokurátor vykonáva svoju pôsobnosť v rozsahu ustanovenom zákonom aj na základe podnetu, ktorým sa rozumie podanie smerujúce k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti. Prokurátor je následne oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány.

19. Podnet podľa § 31 ods. 2 zákona o prokuratúre predstavuje podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu účinný prostriedok na poskytnutie ochrany základných práv v súvislosti s výkonom väzby (m. m. napr. I. ÚS 186/05, I. ÚS 112/06, II. ÚS 94/06, II. ÚS 21/2010, II. ÚS 312/2020, IV. ÚS 158/03, IV. ÚS 330/04, IV. ÚS 53/05, IV. ÚS 387/2018, IV. ÚS 79/2021), pričom nie je vylúčené, aby podnet podali aj samotné sťažovateľky. Podnet zakladá povinnosť prokurátora aj nadriadeného prokurátora sa ním zaoberať, vybaviť ho a spôsob vybavenia oznámiť podnecovateľovi (m. m. napr. II. ÚS 360/2014, II. ÚS 312/2020, III. ÚS 719/2016, IV. ÚS 14/2014, IV. ÚS 193/2014, IV. ÚS 79/2021, IV. ÚS 427/2021).

20. Ústavný súd neopomína, že podľa § 20 ods. 3 zákona o výkone väzby obvinený v kolúznej väzbe, čo bol aj prípad príbuzného sťažovateľiek, prijíma a odosiela korešpondenciu prostredníctvom orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu okrem korešpondencie uvedenej v odseku 4 (táto výnimka je pre prípad sťažovateľiek irelevantná, pozn.). Sťažovateľkami označený orgán verejnej moci, proti ktorému ich ústavné sťažnosti smerujú, teda realizoval namietané zásahy do označených práv ako orgán činný v trestnom konaní, nie ako orgán Zboru väzenskej a justičnej stráže. Napriek tomu zákonná výlučka podnecovania prieskumu zásahov uvedených v § 31 ods. 5 zákona o prokuratúre nemôže podľa názoru ústavného súdu viesť k výsledku o nepreskúmateľnosti sťažovateľkami namietaných postupov NAKA prokuratúrou. Podľa § 31 ods. 5 zákona

o prokuratúre postupom podľa tohto zákona sa nemožno domáhať preskúmania zákonnosti rozhodnutia vydaného v trestnom konaní ani preskúmania zákonnosti postupu prokurátora v trestnom konaní vrátane postupu spočívajúceho v preskúmaní postupu policajta v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania podľa Trestného poriadku. Ústavnými sťažnosťami namietaný postup NAKA však nebol realizovaný podľa Trestného poriadku, ale podľa zákona o výkone väzby. Sťažovateľkám preto nemožno uprieť právo podať podnet podľa zákona o prokuratúre v prípadoch postupov policajtov realizovaných podľa zákona o výkone väzby. Pritom skutočnosť, že v čase, keď k namietaným zásahom malo dôjsť, už väzba príbuzného sťažovateľiek vykonávaná nebola, nie je rozhodná z pohľadu oprávnenia sťažovateľiek žiadať prokuratúru o prieskum týchto zásahov.

21. Ústavný súd už viackrát vyslovil právny názor, že vynechanie podnetu ako právneho prostriedku nápravy v rámci sústavy orgánov prokuratúry nemožno nahrádzať iniciovaním ústavného súdneho konania podľa čl. 127 ústavy. Takto by sa totiž obmedzovala možnosť orgánov prokuratúry vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdia sťažovateľky, ale aj prijať opatrenia podľa zákona o prokuratúre, ktoré by účinne napomohli odstráneniu procesných alebo faktických prekážok zákonného postupu (m. m. napr. I. ÚS 186/05, II. ÚS 432/2012, II. ÚS 312/2020, III. ÚS 854/2016, IV. ÚS 53/05, IV. ÚS 193/2014). V tomto prípade prichádzalo do úvahy preverenie skutočností, ktoré tvrdia sťažovateľky v ústavných sťažnostiach, i vydanie príkazu podľa § 18 zákona o prokuratúre. Inými slovami, podanie podnetu podľa zákona o prokuratúre tvorilo v okolnostiach prípadov sťažovateľiek v súlade § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde podmienku prípustnosti ich ústavných sťažností, a teda i procesnou podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom (m. m. napr. I. ÚS 256/05, III. ÚS 719/2016).

22. Napokon je potrebné dodať, že ak by nesprávnym úradným postupom orgánu činného v trestnom konaní vznikla sťažovateľkám ujma, môžu sa domáhať jej náhrady postupom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V tomto zmysle ústavný súd poukazuje na svoju predošlú rozhodovaciu činnosť (m. m. napr. I. ÚS 282/2011, IV. ÚS 328/2011), v ktorej k uvedenej problematike uviedol stanovisko o možnosti domáhania sa takto vzniknutej ujmy nesprávnym postupom orgánu činného v trestnom konaní na základe uvedeného zákona.

23. Len *obiter dictum* ústavný súd poukazuje na to, že sťažovateľky sa náhrady ujmy v podobe finančného zadosťučinenia nedomáhajú ani v konaní podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom. Je zrejmé, že sťažovateľky sa domáhajú len akademického výroku, teda konštatovania porušenia nimi označených práv.

24. Keďže ústavný súd ústavné sťažnosti ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľiek uplatnenými v ústavných sťažnostiach.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu